

Csabai Márta

Mikor vetted először kézbe a lapot, honnan tudtál róla?

A lapról, illetve annak közelgő megjelenéséről 1989 tavaszán hallottam, a Kossuth Klubban, a Ferenczi Sándor Egyesület egyik első konferenciáján, melynek címe *Pszichoanalízis és társadalom* volt. Az az időszak eleve rendkívül izgalmas volt mindenki számára a rendszerváltás hajnalán, de a személyes életemben is egy nyitás volt, a pszichológusi munkakezdésem, a pályám indulása. Ez a konferencia úgy maradt meg bennem, mint egyike az akkori „forradalmi” eseményeknek, ahol olyan témákról volt szó, amikről korábban csak keveset lehetett hallani, és az egyetemen végképp nem tanították: például a kollektív elfojtás, társadalmi elfojtás, a totális rendszerek folyamatai. (Erről és a Ferenczi Sándor Egyesület történetéről beszámol Erős Ferenc és Mészáros Judit 2003-as cikke.¹) Emlékszem, hogy nagyon erősen ott volt a levegőben, hogy itt most valami nagy változás lesz, és ebbe a hangulatba kitűnően illeszkedett Erős Ferenc bejelentése, hogy indul egy új folyóirat *Thalassa* címmel. Bennem ez a kép maradt meg egyfajta imprintingként, és nem az első lapszámmal való találkozás, bár a kettő valahol egymásra is montírozódik, mert ennek a konferenciának az előadásai adták az 1990/1-es első szám² anyagának nagy részét (vagy esetleg a teljes anyagát?). Talán azért is ez az emlék a legélesebb, mert Erős Ferencet is itt láttam először – korábban csak néhány lelkes (sőt: rajongó) tanítványától hallottam róla. Emlékszem, kockás ingben és kordbársony nadrágban volt, és nagy hevülettel beszélt a *Thalassa* megjelenéséről.

Hol látod a lap helyét, szerepét a szakmai folyóiratok között? Hogyan változott ez a szerep?

A *Thalassának* kiemelkedő helye volt a hazai folyóiratok közt, főként az első 10-15 évben, amikor nagyon erős edukatív, útmutató, orientáló szerepe volt azáltal, hogy bemutatott nagyon sok olyan szerzőt, irányzatot, trendeket, melyek Magyarországon kevésbé vagy egyáltalán nem voltak ismertek a „pszicho-szakemberek” körében. Nagyon fontos volt, hogy a pszichoanalízist társadalmi-kulturális kontextusban

¹ Erős Ferenc, Mészáros Judit: Egy kiállítás képeivel kezdődött. Tizenöt éves a Ferenczi Sándor Egyesület. *Thalassa*, 2003, 14(2-3): 131-145. [http://thalassa.mtapi.hu/a_folyoirat/e_szovegek/pdf/\(14\)2003_2-3/131-145_Jubileum_\(EF_MJ\).pdf](http://thalassa.mtapi.hu/a_folyoirat/e_szovegek/pdf/(14)2003_2-3/131-145_Jubileum_(EF_MJ).pdf)

² Pszichoanalízis és társadalom. *Thalassa*, 1990, 1(1). [http://thalassa.mtapi.hu/a_folyoirat/e_szovegek/\(01\)1990_1.html#19901](http://thalassa.mtapi.hu/a_folyoirat/e_szovegek/(01)1990_1.html#19901)

mutatta be, igazi integratív szemlélettel. A pszichológiában biztosan, de általában a társadalomtudományi folyóiratok között is kiemelkedően jelentős hatása volt ebből a szempontból. Iskolateremtő hatásról is beszélhetünk, mert nagyon fontosak voltak a *Thalassa* körül szerveződő események, konferenciák, egyetemi szemináriumok, külföldi, neves szakemberek előadásai, doktori védések. A későbbiekben, főként az internet elterjedésével és ezáltal a szakirodalomhoz való hozzáférés szinte teljes körűvé válásával ez a szemléletformáló-ismeretterjesztő-úttörő szerepe háttérbe szorult. Inkább bizonyos fontos témák köré szerveződtek a számok. Ezek a témák mindig izgalmasak, relevánsak voltak, társadalmi reflexiós igényt is kielégítettek, de nivelláltak, szűkítették is a folyóirat funkcióját, fókuszát, és talán kissé a szakmai-társadalmi hatását is. Ez részben összekapcsolódott azzal is, ahogy a társadalomtudományok szerepe változott az egyetemi oktatásban és a tudományos életben is. Ez tükröződött a *Thalassához* hasonló folyóiratok finanszírozásának erőteljes csökkenésében és több, korábban aktív, erőteljes hatású szellemi műhely elhalványulásában, esetenként marginalizálódásában is.

Tudod-e / hogyan tudod kötni saját munkádhoz? Saját szakterületedhez miben járult hozzá?

A saját munkámat nagyon komolyan befolyásolta a *Thalassa/Imágó* körével való kapcsolat. Többekkel szoros munkatársi és/vagy baráti kapcsolatban voltunk, vagyunk azóta is, szellemi családtagjaimnak tekintem őket. Számomra a nyitottság, a kíváncsiság, a kreativitás fontos facilitátora volt ez az intellektuális bázis. Háttérrel és inspirációt adott ahhoz, hogy integratív módon tudjak foglalkozni a test, az egészség-betegség és a gyógyító kapcsolat társadalomlélektani összefüggéseivel, kulturális és történeti kontextusával. Saját szakterületemen, az egyetemi oktatásban, kutatásban és az egészségpszichológiai gyakorlati munkában is érzékelhető a hatása, hiszen számos új szakirodalom, szerző és megközelítés éppen a *Thalassa/Imágó* által került be a hazai szakmai köztudatba.

Volt-e olyan szám, cikk, amit különösen kedveltél?

Számomra talán a 2004/1-es, „Városok, határok, kapcsolatok” szám volt a legkedvesebb.³ Részben azért, mert a szám koncepcióján sokat gondolkodtunk együtt Erős Ferivel, másrészt pedig két olyan szöveg is van benne, amelyek nagyon közel állnak a szívemhez. Az egyik Bice Benvenuto tanulmánya, a „Nápoly, a feje tetején álló város”, amit én fordítottam, még a tanulmány eredetijét tartalmazó kötet olaszországi megjelenése előtt (ezért is a nosztalgia: akkoriban még aktívan használtam az olasz nyelvet, és többször időztem „feje tetején álló” kedvenc városomban...). Ugyanebben a számban egy interjú is megjelent Bice Benvenutoval, melyben Bice nagyon érzékletesen bemutatja azt a szellemiséget Dolto kapcsán, amit véleményem szerint a *Thalassa* is képviselt az interdiszciplináris nyitottsággal,

---

³ Városok, határok, kapcsolatok. *Thalassa*, 2004, 15(1), (2).

[http://thalassa.mtapi.hu/a_folyoirat/e_szovegek/\(15\)2004_1.html#20041](http://thalassa.mtapi.hu/a_folyoirat/e_szovegek/(15)2004_1.html#20041)

[http://thalassa.mtapi.hu/a_folyoirat/e_szovegek/\(15\)2004_2.html#20042](http://thalassa.mtapi.hu/a_folyoirat/e_szovegek/(15)2004_2.html#20042)

kulturális sokféleséggel – „A pszichoanalízis kimegy az utcára, hogy találkozzon az emberekkel”. Talán megengedhető, hogy megosszak itt egy személyes élményt. Tegnap, ahogy ezt a szöveget írtam, és újra elővettem ezt a 2004-es *Thalassa*-számot, kaptam egy üzenetet a Facebooktól, hogy Bice Benvenuto születésnapja van. Nagyon különösnek találtam a koincidenciát (vagy több annál?), és írtam is Bicének egy üdvözetet.

Van-e valamilyen konkrét emléked, történeted a Thalassához/Imágóhoz kapcsolódóan, amit fontosnak tartasz, szívesen gondolsz vissza rá?

Nagyon sok ilyen emlékem van, hiszen évekig dolgoztam együtt Erős Ferencsel az MTA Pszichológiai Intézetének Társadalomlélektani Osztályán, ami egy rendkívül nyitott és kiemelkedően kreatív műhely volt – mindaddig, amíg a (szakma)politikai folyamatok fel nem számolták, először ezt az osztályt, majd a Pszichológiai Intézetet azon formájában, végül az MTA intézethálózatát is... De ennél a végjátéknál természetesen sokkal szívesebben emlékszem arra, hogy az MTA Pszichológiai Intézete hosszú éveken keresztül a *Thalassa* szerkesztőségének is helyt adott, és az Erős Ferenc vezetésével és Kovács Anna felbecsülhetetlen titkári közreműködésével zajló szerkesztőségi munka teljesen összefonódott a Társadalomlélektani Osztály kutatásaival és az oktatással, amit az ország több egyetemén a pszichológus- és egyéb társadalomtudományi képzésekben és a PTE Elméleti Pszichoanalízis doktori iskolájában végeztünk. A *Thalassa/Imágó* nem egy elkülönült elefántcsonttoronyban készült – nem is igazán volt fizikailag ilyen „tornya”, túl az MTAPI zsúfolt, kopott kis irodáin –, hanem szó szerint *mindenütt*, ahol az a fantasztikus szellemi pezsgés zajlott, melynek centrumában egyértelműen Erős Ferenc állt. Szakmai életem egyik legmeghatározóbb időszaka volt ez, és óriási szerencsének érzem, hogy sokat lehettem a *Thalassa* köréhez tartozó kollégákkal együtt Feri cigarettafüstös dolgozószobájában, kávéházakban, romkocsmákban, intercityken és egyetemi szemináriumi termekben, konferenciák előadótermeiben. Ezek mind ugyanannak a fantasztikus „toronynak”, a *Thalassa/Imágó* inspiratív szellemiségének voltak befogadó és építő színterei.